Με λίγα λόγια!

Τα παιδιά ακούγοντας την αφήγηση για το ταξίδι δύο πουλιών, χαράσσουν στο χάρτη της Ελλάδας τις διαδρομές των πουλιών, ενώ σημειώνουν και τις Προστατευόμενες Περιοχές που συναντούν στο διάβα τους.

ΥΛΙΚΑ: *- Φωτοτυπίες του χάρτη της Ελλάδας (χωρίς τοπωνύμια)*
- Στυλό ή μολύβι
- Φύλλα αφήγησης «Περιπλάνηση στις Προστατευόμενες Περιοχές»

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ: *Ομαδική ή ατομική δραστηριότητα που μπορεί να απασχολήσει ολόκληρη τάξη.*

ΣΤΟΧΟΙ: *Κάθε μαθητής/-τρια να είναι σε θέση να αναφέρει τα ονόματα και τη γεωγραφική θέση χαρακτηριστικών Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδας, καθώς και σημαντικά βιοτικά στοιχεία που τις διακρίνουν.*

Η δραστηριότητα:

Ο εκπαιδευτικός μοιράζει σε κάθε παιδί ή σε μικρές ομάδες 2-3 παιδιών από ένα αντίγραφο του χάρτη της Ελλάδας στον οποίο δεν υπάρχουν τοπωνύμια («Χάρτης διαδρομών σε Προστατευόμενες Περιοχές»).

Εξηγεί ότι θα διαβάσει την περιγραφή του ταξιδιού δύο μικρών μεταναστευτικών πουλιών. Ενός που θα ξεχειμωνιάσει στην υποσαχάρια Αφρική και ενός που θα ξεχειμωνιάσει στην Ελλάδα. Τα παιδιά θα πρέπει παράλληλα να χαράσσουν πάνω στον χάρτη της Ελλάδας τις διαδρομές των δύο πουλιών και τα σημεία από όπου περνούν. Θα σημειώνουν επίσης στοιχεία που επέβαλλαν την προστασία αυτών των σημείων ως σημαντικών περιοχών για να διατηρηθεί ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του ελληνικού, ευρωπαϊκού ή παγκόσμιου περιβάλλοντος.

Πριν ή μετά την αφήγηση των ταξιδιών, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαβάσει και το φύλλο «Το δίκτυο περιοχών Φύση 2000 - Natura 2000».

Η δραστηριότητα έχει σκοπό να αναδείξει τη σημασία του δικτύου των προστατευόμενων περιοχών προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση διαφορετικών βιοτικών ή αβιοτικών χαρακτηριστικών της ελληνικής ή παγκόσμιας φύσης.

Δίνει ταυτόχρονα την ευκαιρία στα παιδιά να εξασκηθούν σε στοιχειώδεις γεωγραφικές γνώσεις και αρχές και ιδιαίτερα στον προσανατολισμό σε χάρτη.

Η "ένταση" της προσοχής των μαθητών που απαιτείται για την αποτύπωση της διαδρομής αναμένεται να συμβάλλει και στην απομνημόνευση των χαρακτηριστικών των Προστατευόμενων Περιοχών που παρατίθενται.

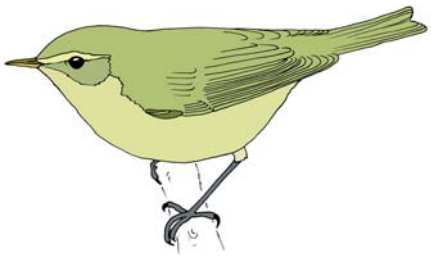

Λίγα λόγια για το δίκτυο Natura 2000

Ήδη από την δεκαετία του 1970 , η Ευρωπαϊκή Ένωση έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για την προστασία της φύσης. Σήμερα, η νομοθεσία της στηρίζεται σε δύο βασικά κείμενα που έχει δώσει ως «οδηγίες» προς τα μέλη-κράτη :

1. Την οδηγία για τα πτηνά.
2. Την οδηγία για τους οικότοπους *(ερώτηση: τι ονομάζουμε, γενικά, «οδηγία»;)***.**

Οι δύο αυτές οδηγίες λένε ότι τα κράτη-μέλη πρέπει να προστατέψουν τους βιότοπους, τα ζώα και τα φυτά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών
*(ερώτηση: ξέρουμε τι ονομάζουμε «δίκτυο;)***.**

Τα πουλιά αποτελούν δείκτες της ποιότητας του περιβάλλοντος. Όταν κάτι δεν πάει καλά στο περιβάλλον επηρεάζονται και τα πουλιά. Ακόμη, επειδή πετούν και οι άνθρωποι τα παρακολουθούν ευχάριστα, η πρώτη οδηγία για την προστασία της ευρωπαϊκής φύσης βασίστηκε στα πουλιά. Η οδηγία αυτή προέβλεψε όχι μόνο την προστασία των ίδιων των πουλιών αλλά και την προστασία των περιοχών όπου ζουν. Στις περιοχές αυτές όμως ζουν και πάρα πολλά ακόμη είδη ζώων και φυτών. Έτσι, η προστασία των πουλιών εξασφαλίζει παράλληλα και την προστασία πολλών ακόμη οργανισμών.

Η οδηγία για τα πτηνά δόθηκε το 1979 και ζητούσε από όλα τα κράτη-μέλη να χαρακτηρίσουν τις περιοχές τους που είναι σημαντικές για τα πουλιά ως «Ζώνες Ειδικής Προστασίας».

Λίγα χρόνια μετά, το 1992, η Ευρωπαϊκή έδωσε μια ακόμη οδηγία προς τα κράτη-μέλη <u>για να μη χαθεί (ποτέ) ο χαρακτήρας του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος</u>. Θα έπρεπε λοιπόν τα κράτη να φροντίσουν ΚΑΙ τις περιοχές που ζουν άλλα ζώα *(εκτός από πουλιά δηλαδή)* ή φυτά ή περιοχές που διακρίνουν το ευρωπαϊκό «τοπίο». Τέτοιες είναι σπάνια ή περιορισμένα σήμερα μέρη (αμμόλοφοι, τυρφώνες, νερόλακοι κ.ά.), ή είναι τυπικά δείγματα της ευρωπαϊκού περιβάλλοντος. Τέτοιες περιοχές θα ονομάζονται «Ζώνες Ειδικής Διατήρησης».

Όλες οι περιοχές μαζί αποτελούν το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών «Natura 2000».

Άρα:

«Natura 2000» = «Ζώνες Ειδικής Προστασίας» + «Ζώνες Ειδικής Διατήρησης».

Η Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία, για λογαριασμό του διεθνούς οργανισμού προστασίας των πουλιών «BirdLife International», έχει εντοπίσει 196 περιοχές στην Ελλάδα που είναι σημαντικές για τα πουλιά (Important Bird Areas). Πολλές από αυτές έχουν ήδη χαρακτηριστεί επίσημα από το ελληνικό κράτος ως «ζώνες ειδικής προστασίας», όχι όμως όλες ακόμη.

Στο δίκτυο Natura 2000 έχουν συμπεριληφθεί, όπως ήταν φυσικό, όλες οι μεγάλες προστατευόμενες περιοχές που είχαν οριστεί πριν από αυτό, όπως οι Εθνικοί Δρυμοί και οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας.

Τμήμα: _____ Ονοματεπώνυμο/-α: _____

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα ΘΠ («Θαλάσσιο Πάρκο») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται το Ν.Πιπέρι. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή τη Λήμνο με το Πιπέρι).

Ο Θαμνοφυλλοσκόπος βέβαια δεν χρειάζεται άδεια. Δεν έχει όμως και χρόνο για χάσιμο. Τα Θαλάσσια Πάρκα δεν προορίζονται βασικά γι' αυτόν. Ούτε αυτό των Σποράδων, ούτε της Ζακύνθου-Στροφάδων που βρίσκεται απέναντι από την Κυλλήνη στη ΒΔ Πελοπόννησο και είναι γνωστό ιδιαίτερα για τις πυκνότερες φωλιές θαλάσσιων χελωνών-Καρέτες σε όλη τη Μεσόγειο. *(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα ΘΠ («Θαλάσσιο Πάρκο») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η Ν.Ζάκυνθος και τα νησάκια Στροφάδια, νότια αυτής).*

Συνεχίζει λοιπόν το ακούραστο ταξίδι, όσο είναι ακόμη βράδυ. Τώρα φτεροκοπάει πάνω από την απέραντη θάλασσα του Αιγαίου. Ξέρει ότι πρέπει να εκμεταλλευτεί όλο το βράδυ γιατί ο δρόμος είναι μακρύς. Ξέρει ακόμη ότι πριν το ξημέρωμα θα πρέπει να προλάβει να φθάσει σε κάποιο ασφαλές νησί γιατί εάν τον βρει το πρώτο φως καταμεσής στη θάλασσα, οι πιθανότητες να γλιτώσει από τα γεράκια της θάλασσας -τους Μαυροπετρίτες ή Βαρβάκια-, είναι λίγες.

Περνάει από την ανατολικότερη άκρη της Σκύρου, στα ανοιχτά της Εύβοιας. Το νησί φημίζεται για τα μικρόσωμα αλογάκια του. Είναι όμως και περιοχή ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για τα πολλά είδη ενδημικών φυτών που δεν φυτρώνουν πουθενά αλλού στον κόσμο όπως επίσης και για την Σαύρα της Σκύρου που ζει επίσης αποκλειστικά εδώ και στο νησί Πιπέρι.
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα Ν («Natura 2000») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η Ν.Σκύρος. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή το Πιπέρι με τη Σκύρο).

Χωρίς καλά-καλά να αντιληφθεί πότε πέρασε όλη η νύχτα, ο Αυγερινός τον προειδοποιεί ότι είναι καλύτερα να σταματήσει κάπου πριν ξημερώσει. Ευτυχώς καταμεσής στη θάλασσα διακρίνει τη βραχονησίδα Καλόγεροι, έναν μικρό βράχο που ξεπροβάλλει στο πουθενά, μεταξύ Άνδρου και Χίου. Αν και δεν έχει κηρυχθεί Προστατευόμενη Περιοχή, σαν όλες τις μικρονησίδες, είναι ένα καταφύγιο -μια «σανίδα σωτηρίας»- για πολλά μεταναστευτικά πουλιά.
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα Σ («Σταθμός») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η βραχονησίδα Καλόγεροι. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή την ανατολική Σκύρο με την βραχονησίδα Καλόγεροι).

Για ένα πουλί που έχει μεγαλώσει μέσα στις πυκνές φυλλωσιές, ένας γυμνός βράχος δεν είναι το στοιχείο του! Τι να κάνει όμως; Στο μισοσκόταδο βρίσκει μια τρύπα και, προσπαθώντας να μπει, αντιλαμβάνεται ότι τον έχει προλάβει ένας Τσαλαπετεινός που δεν είναι διατεθειμένος να μοιραστεί το καταφύγιό του. Ευτυχώς, μια διπλανή εσοχή του βράχου είναι άδεια. Θα τρυπώσει περιμένοντας υπομονετικά να περάσει η μέρα μια και στο βράχο κατοικούν Μαυροπετρίτες που τρέφονται μόνο με περαστικούς φτερωτούς επισκέπτες!

Μόλις χάθηκε πια και το τελευταίο λυκόφως φαίνεται να έσβησαν και τα τελευταία αποθέματα καρτερικότητας του Θαμνοφυλλοσκόπου που δεν άντεχε άλλο τρυπωμένος στη σχισμή του βράχου. Με ένα γρήγορο αερογλίστρημα ξεκίνησε τη νότια πορεία του.

Για πολλή ώρα δεν διακρίνει τίποτε άλλο από κάτω παρά μονάχα την λαμπερή, από το αυγουστιάτικο φεγγάρι, θάλασσα. Κάποια στιγμή στο βάθος διακρίνει τον Ζα, το ψηλότερο βουνό των Κυκλάδων που βρίσκεται βέβαια στο μεγαλύτερο νησί τους, τη Νάξο. Εδώ όπως και λίγο νοτιότερα, στο μικρό νησί της Ηρακλειάς, ξέρει ότι αυτή τη στιγμή κοιμούνται τα μοναδικά όρνια του κεντρικού Αιγαίου. Οι μεγάλοι αυτοί γύπες έχουν αφανιστεί από το μεγαλύτερο μέρος της ηπειρωτικής χώρας. Γι'αυτό η Νάξος είναι «Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ελλάδας».
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα ΣΠ («Σημαντική Περιοχή για Τα Πουλιά») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η Ν.Νάξος και η Ν.Ηρακλειά).

© Παναγιώτης ΛΑΤΣΟΥΔΗΣ-2007

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

Σε λίγο ο Θαμνοφυλλοσκόπος με δέος αντικρίζει τα θεόρατα βράχια της ανατολικής Αμοργού που δεν μπορούν να περάσουν απαρατήρητα. Το στενόμακρο νησί της Αμοργού θεωρείται επίσης «Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ελλάδας» γιατί εδώ ζουν αετοί της Μεσογείου, οι Σπιζαετοί, όπως επίσης και μεγάλοι αριθμοί Μαυροπετριτών που την αυγή και το σούρουπο παραμονεύουν για μικρά πουλιά σαν τους φυλλοσκόπους. Ευτυχώς αυτή την ώρα κοιμούνται και μπορεί να περάσει χωρίς άγχος, τόσο από την Αμοργό όσο και από την Αστυπάλαια, το νησί που από ψηλά θυμίζει λίγο πεταλούδα. Πολύ Σημαντική Περιοχή για θαλασσοπούλια και Μαυροπετρίτες.
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα ΣΠ («Σημαντική Περιοχή για Τα Πουλιά») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η Ν.Αμοργός και η Ν. Αστυπάλαια. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή την βραχονησίδα Καλόγεροι με την ανατολική Αμοργό και με την Αστυπάλαια).

Πλησιάζει το ξημέρωμα και πρέπει να προλάβει να φθάσει στην Κάρπαθο, στα μισά της διαδρομής μεταξύ Ρόδου και Κρήτης. Στην Κάρπαθο, τη Σαρία στα βόρεια και την Κάσο στα ΝΔ, έχουν αναγνωριστεί «Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά» αλλά και Περιοχές Κοινοτικού Ενδιαφέροντος με ενδημικά είδη ζώων και φυτών που δεν υπάρχουν πουθενά αλλού στον κόσμο όπως η Σαλαμάνδρα της Καρπάθου ή είδη που είναι πολύ σπάνια όπως η μεσογειακή φώκια Μοναχός.
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα ΣΠ («Σημαντική Περιοχή για Τα Πουλιά») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η Ν.Κάρπαθος, Ν.Σαρία, Ν.Κάσος. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή την Αστυπάλαια με τα νησιά αυτά).

Ευτυχώς, όλα πήγαν καλά και η πυκνή βλάστηση στην κεντρική Κάρπαθο θα είναι ιδανικός τόπος για να ξεκουραστεί μέχρι το επόμενο βράδυ που θα επιχειρήσει να περάσει από την ανατολική Κρήτη έως τη βόρεια Αφρική.

Θα ταξιδέψει πάλι βράδυ, όταν τα μεγάλα αρπακτικά πουλιά της Κρήτης θα κοιμούνται. Και δεν είναι λίγα αυτά: Χρυσαετοί, Σπιζαετοί αλλά κυρίως γύπες που εδώ, μαζί με το δάσος του Εθνικού Πάρκου της Δαδιάς στον Έβρο, εμφανίζονται στους μεγαλύτερους πληθυσμούς της χώρας. Στα δυτικά μάλιστα του νησιού της Κρήτης βρίσκεται ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς που μαζί με τον Εθνικό Δρυμό Αίνου Κεφαλλονιάς είναι οι μοναδικοί νησιωτικοί προστατευόμενοι δρυμοί. Το φαράγγι της Σαμαριάς είναι βιότοπος παγκόσμιας εμβέλειας καθώς έχει κηρυχθεί από την UNESCO παγκόσμιο «Απόθεμα της Βιόσφαιρας». Τόσο το φαράγγι όσο και πολλά ακόμη απόκρημνα βραχώδη μέρη της Κρήτης, δημιουργούν το πιο σημαντικό καταφύγιο του Γυπαετού στην ΝΑ Ευρώπη. Από τα μεγαλύτερα πουλιά στον κόσμο, διακρίνεται για την ιδιαιτερότητα να τρέφεται κυρίως με κόκαλα τα οποία έχει την μοναδική ικανότητα να χωνεύει. Δυστυχώς όμως χάθηκε από το μεγαλύτερο μέρος της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια.
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα ΑΒ (παγκόσμιο «Απόθεμα της Βιόσφαιρας») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται το φαράγγι της Σαμαριάς).

Ελπίζοντας ότι όλα θα πάνε καλά, αφήνουμε τον Θαμνοφυλλοσκόπο να συνεχίσει το-ούτως ή άλλως-τεράστιο ταξίδι του ως τα μεγάλα προστατευόμενα πάρκα της Κένυας για να παρακολουθήσουμε την περιπλάνηση του συγγενικού του «Δενδροφυλλοσκόπου».

© Παναγιώτης ΛΑΤΣΟΥΔΗΣ-2007

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

Β) Το ταξίδι του Δενδροφυλλοσκόπου

Σε αντίθεση με όλους σχεδόν τους Θαμνοφυλλοσκόπους, τους στενούς συγγενείς τους που φεύγουν για την υποσαχάρια Αφρική, ο Δενδροφυλλοσκόπος καταφέρνει να περάσει το χειμώνα του στην Ευρώπη βρίσκοντας τροφή ακόμη και όταν κάνει αρκετό κρύο: είτε χειμωνιάτικους καρπούς, είτε έντομα που διαχειμάζουν. Έτσι, θα παραμείνει στο νότιο μέρος της Ευρώπης όπου ο χειμώνας είναι σχετικά ήπιος. Κάποιοι Δενδροφυλλλοσκόποι πάντως θα επιχειρήσουν να φθάσουν έως τη βόρεια Αφρική για να περάσουν το χειμώνα τους, όχι όμως ο δικός μας.

Τον συναντάμε για πρώτη φορά στο παραλίμνιο δάσος της Λίμνης Κερκίνης, εκεί που τους προηγούμενους μήνες εκατοντάδες ερωδιοί και κορμοράνοι μεγάλωσαν τους νεοσσούς τους. Η λίμνη δημιουργήθηκε με την κατασκευή ενός φράγματος σε περιοχή όπου υπήρχε εκτενής υγρότοπος που «μπόλιασε» το ανθρώπινο έργο με φυτά και ζώα. Γρήγορα αναδείχτηκε σε έναν από τους Υγρότοπους Διεθνούς Σημασίας -«Υγρότοπους Ράμσαρ»- της Ελλάδας.

Στο βόρειο μέρος, ο ποταμός Στρυμόνας σχηματίζει ένα εσωτερικό «δέλτα» πριν τροφοδοτήσει με νερό τη λίμνη. Το τελικό «δέλτα» του ποταμού όμως βρίσκεται στον Στρυμονικό Κόλπο, στα ανατολικά της Χαλκιδικής.

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα R («Υγρότοπος Ramsar») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η λίμνη Κερκίνη).

Λίγες μέρες αργότερα, τον βρίσκουμε να πετάει προς τα δύο μεγάλα «δέντρα των ερωδιών» στο Σχολάρι, ακριβώς ανάμεσα στις δύο μεγάλες λίμνες που κάποτε ήταν μία, τη Λίμνη Βόλβη και τη Λίμνη Κορώνεια. Από πολύ ψηλά οι λίμνες μοιάζουν με δύο μάτια στη βάση της χερσονήσου της Χαλκιδικής. Τα δέντρα των ερωδιών έχουν ανακηρυχθεί «διατηρητέα μνημεία της φύσης», ενώ οι δύο λίμνες περιλαμβάνονται και αυτές στους Υγρότοπους Διεθνούς Σημασίας ή υγρότοπους Ράμσαρ, που υπάρχουν στην Ελλάδα.

Τα δέντρα βέβαια είναι ωραία για τους ερωδιούς, αλλά επειδή είναι απομονωμένα μέσα τον κάμπο, ο ίδιος προτιμά να πετάξει κοντά έως το ξεχωριστό παραλίμνιο δάσος της Απολλωνίας, στις όχθες της λίμνης Βόλβης, με την ασυνήθιστη μικτή αποικία πελαργών-ερωδιών.

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα ΔΜ («Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκονται τα δέντρα των ερωδιών και το γράμμα R («Υγρότοπος Ramsar») στις λίμνες Βόλβη και Κορώνεια. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή τη λίμνη Κερκίνη με τα δέντρα).

Δεν θα σταθεί για πολλές μέρες όμως, γιατί ο δικός του προορισμός βρίσκεται πολύ νοτιότερα. Θα πετάξει επάνω από το απέραντο τετραπλό δέλτα των ποταμών Γαλλικού, Αξιού, Λουδία, Αλιάκμονα που ξεκινά έξω από την Θεσσαλονίκη και φθάνει σχεδόν έως τα παράλια της Κατερίνης. Είναι ένας από τους μεγαλύτερους υγρότοπους της Ελλάδας, ένας παράδεισος για πάρα πολλά μεταναστευτικά παρυδάτια πουλιά αλλά και ένα χώρος αναπαραγωγής πολλών ερωδιών και σπάνιων γλαροειδών. Κάποιοι Αργυροπελεκάνοι έρχονται εδώ από τον Υγρότοπο Διεθνούς Σημασίας, που μοιράζονται τρεις χώρες, δηλαδή από την Πρέσπα όπου βρίσκεται η μεγαλύτερη αποικία τους στον κόσμο.

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα R («Υγρότοπος Ramsar») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκονται το τετραπλό Δέλτα Γαλλικού-Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα καθώς και η Πρέσπα. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή την Βόλβη με το μεγάλο Δέλτα).

© Παναγιώτης ΛΑΤΣΟΥΔΗΣ-2007

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

Θα συνεχίσει το ταξίδι του νοτιότερα για να βρεθεί σε ένα από τα αγαπημένα του περιβάλλοντα, το ξεχωριστό δάσος του Ρόμπολου, στον πρώτο (έτος ίδρυσης 1938) Εθνικό Δρυμό της χώρας, τον Όλυμπο. Τα ξεχωριστά ορεσίβια δέντρα φυτρώνουν ψηλότερα από κάθε άλλο είδος δέντρου στην Ελλάδα. Θα τα βρούμε και στα ψηλότερα σημεία των άλλων επιβλητικών Εθνικών Δρυμών της βόρειας Ελλάδας: τον Εθνικό Δρυμό Βίκου-Αώου και τον Εθνικό Δρυμό Βάλια Κάλντα που σήμερα έχουν ενοποιηθεί στο μεγάλο «Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου». Ο Όλυμπος είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας. Πάνω από τα 1800-2000 μέτρα, οι παγετοί έρχονται τόσο νωρίς το φθινόπωρο και διαρκούν έως τόσο αργά την άνοιξη, που τα νεαρά κλαδιά των δέντρων «ξυλιάζουν» από το κρύο ώστε αναγκάζονται να παραχωρήσουν τη θέση τους σε πιο ταπεινά, αλλά πιο ανθεκτικά στο κρύο γρασίδια και άλλα φυτά που σχηματίζουν τα περίφημα «αλπικά λιβάδια».

Τα ρόμπολα όπως είπαμε όμως, καταφέρνουν πάντως να υψώσουν το ανάστημά τους ψηλότερα από κάθε άλλο είδος δέντρου και θα τα βρούμε και πάνω από τα 2000 μέτρα υψόμετρο.

Στα αλπικά λιβάδια ζει και το Αγριόγιδο, ένας «ναυαγός» από την εποχή των παγετώνων. Γνήσιο ορεσίβιο θηλαστικό που δεν καταδέχεται τα πεδινά, ζεστά, μέρη έχει απομείνει μονάχα σε λίγες από τις ψηλότερες κορυφές της Ελλάδας. Κάποτε είχε μια πλατύτερη κατανομή καθώς την εποχή των παγετώνων το «δροσερό» περιβάλλον απλωνόταν στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας. Τότε ήταν που έφθασε σε όλα τα βουνά αλλά όταν οι παγετώνες υποχώρησαν, ομάδες αγριόγιδων απομονώθηκαν στις ψηλότερες κορυφές ορισμένων μονάχα βουνών.

Απομονωμένος και ο ίδιος ο Όλυμπος στο ανατολικό μέρος της Ελλάδας, φιλοξενεί ενδημικά είδη φυτών πολλά από τα οποία υπάρχουν μονάχα στο «θεϊκό» βουνό και πουθενά αλλού στον κόσμο. Γι'αυτό θεωρείται βιότοπος παγκόσμιας εμβέλειας καθώς έχει κηρυχθεί από την UNESCO παγκόσμιο «Απόθεμα της Βιόσφαιρας».
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα ΕΔ («Εθνικός Δρυμός») και τα γράμματα ΑΒ (παγκόσμιο «Απόθεμα της Βιόσφαιρας») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται ο Όλυμπος. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή το Δέλτα Αξιού-Αλιάκμονα με τον Όλυμπο).

Αφού ψαχούλεψε τα κλαδιά των ρόμπολων για κανά δυό μέρες ο Δενδροφυλλοσκόπος συνέχισε την περιπλάνησή του νότια. Πέρασε πάνω από το θαυμάσιο Δέλτα του Πηνειού αλλά και την παλιά λίμνη Κάρλα που κάποτε ήταν μία από τις μεγαλύτερες λίμνες της Ελλάδας. Αφού αποξηράνθηκε για αρκετές δεκαετίες, τώρα, με την κατασκευή τεχνητών ταμιευτήρων, η περιοχή προξενεί το ενδιαφέρον των υδρόβιων πουλιών που φαίνεται να θυμήθηκαν τον πανάρχαιο προορισμό τους. Η Κάρλα βρίσκεται στο ΝΑ μέρος του Θεσσαλικού κάμπου και είναι μια «Σημαντική για τα πουλιά Περιοχή».
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα ΣΠ («Σημαντική Περιοχή για Τα Πουλιά») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται η Τ.Λ. Κάρλα. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή τον Όλυμπο με την Κάρλα).

Συνεχίζει όμως την πορεία του για το Δέλτα του Σπερχειού, έναν από τους σημαντικότερους υγρότοπους της ανατολικής Ελλάδας. Βρίσκεται στον μυχό, στο εσωτερικότερο δηλαδή άκρο, του Μαλιακού κόλπου, κοντά στην Λαμία. Στα νότια της Ελλάδας είναι φιλόξενο μέρος για πολλά είδη που ξεχειμωνιάζουν στην περιοχή.
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα ΣΠ («Σημαντική Περιοχή για Τα Πουλιά») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται το Δέλτα του Σπερχειού. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή την Κάρλα με το Δέλτα του Σπερχειού).

© Παναγιώτης ΛΑΤΣΟΥΔΗΣ-2007

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

Επειδή όμως ο Δενδροφυλλοσκόπος θέλει να συνεχίσει τη διαδρομή του, θα περάσει ανάμεσα από τον Παρνασσό και την Γκιώνα, στο σύμπλεγμα των ψηλότερων βουνών της Στερεάς Ελλάδας -της «Ρούμελης»- που φιλοξενούν δύο Εθνικούς Δρυμούς: της Οίτης και του Παρνασσού. Συνεχίζει όμως για να φθάσει ως τα παράλια του Κορινθιακού, στο Γαλαξίδι δίπλα στον κόλπο της Ιτέας. Η περιοχή είναι θαυμάσιο δείγμα μεσογειακού περιβάλλοντος με φρύγανα και βολβώδη φυτά. Γι'αυτό έχει συμπεριληφθεί στον κατάλογο των περιοχών πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος μια και διατηρεί ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά τοπία της Μεσογείου. Το Γαλαξίδι εξάλλου είναι και μία «Σημαντική Περιοχή για Τα Πουλιά» καθώς εδώ βρίσκεται η μεγαλύτερη γνωστή αποικία Κιρκινεζιών στη νότια Ελλάδα. Τα μικρά αυτά γεράκια σήμερα θεωρούνται απειλούμενο είδος γιατί, παρόλο που υπάρχουν αρκετά ακόμη, οι πληθυσμοί τους έχουν μειωθεί ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες στην Ευρώπη. Μια άλλη περιοχή που διατηρεί τα χαρακτηριστικά του μεσογειακού τοπίου και έχει μάλιστα ανακηρυχθεί «Εθνικός Δρυμός» είναι το Σούνιο στο νοτιότερο άκρο της Αττικής. Στο βορειότερο άκρο του ίδιου νομού υπάρχει άλλος ένας σημαντικός «Εθνικός Δρυμός», αυτός της Πάρνηθας, που είναι γνωστός για την πλούσια χλωρίδα του και τα ελάφια.

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα ΣΠ («Σημαντική Περιοχή για Τα Πουλιά») και το γράμμα Ν («Natura 2000») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται το Γαλαξίδι. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή το Δέλτα του Σπερχειού με το Γαλαξίδι).

Ούτε στο Γαλαξίδι θα σταθεί πολύ όμως γιατί ο επόμενος προορισμός του βρίσκεται στην αντικρινή πλευρά του Κορινθιακού Κόλπου, στο Αισθητικό Δάσος του Πευκιά, στο Ξυλόκαστρο, ΝΑ του Γαλαξιδίου. Είναι ένα από τα 19 Αισθητικά Δάση της χώρας που διακρίνονται για την αισθητική, τουριστική και υγιεινή σημασία τους.

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα ΑΙΣ («Αισθητικό Δάσος») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται ο Πευκιάς. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή το Γαλαξίδι με τον Πευκιά).

Θα παραμείνει λίγο όμως γιατί τον περιμένουν πλούσια ελατοδάση στον Χελμό, πάλι στην Πελοπόννησο (στα ΝΔ αυτή τη φορά του Γαλαξιδίου). Ο Χελμός, ορεινή περιοχή πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, διατηρεί πέντε είδη φυτών που δεν υπάρχουν πουθενά αλλού στον κόσμο («στενότοπα ενδημικά»). Ενώ εδώ φυτρώνουν και 27 είδη φυτών που υπάρχουν μονάχα στο Χελμό και λίγες ακόμη θέσεις της Πελοποννήσου. Στο βορειότερο άκρο του βρίσκεται και το εντυπωσιακότατο φαράγγι του Βουραϊκού που, εκτός από «Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά», είναι σίγουρα από τα πιο όμορφα φαράγγια της χώρας.

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα ΣΠ («Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά») και το γράμμα Ν («Natura 2000») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται το ο Βουραϊκός και ο κύριος Χελμός αντίστοιχα. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή τον Πευκιά με τον Χελμό).

Θα περάσει αρκετές μέρες εδώ μέχρι που μια βαρυχειμωνιά θα τον οδηγήσει στο γλυκό κλίμα της δυτικής Ελλάδας. Στο δάσος της Στροφυλιάς στη ΒΔ Πελοπόννησο, νοτιότερα από το ακρωτήριο Άραξος, απέναντι από το Μεσολόγγι. Εδώ, ανάμεσα σε υγρότοπους με πυκνούς καλαμιώνες όπου εμφανίζεται ο σπάνιος Ήταυρος και γεννούν χιλιάδες πουλιά, υπάρχει το δάσος της Κουκουναριάς που είναι το μεγαλύτερο στην Ελλάδα και από τα μεγαλύτερα στον κόσμο, με τα χαρακτηριστικά πεύκα που θυμίζουν τεράστιες ομπρέλες. Τα έλη γύρω από το δάσος της Στροφυλιάς και η λιμνοθάλασσα Κοτύχι νοτιότερα, περιλαμβάνονται στους Υγρότοπους Διεθνούς Σημασίας. Το παζλ των παράκτιων υγροτόπων που εκτείνονται κατά μήκος της δυτικής Ελλάδας και περιλαμβάνουν άλλους δύο υγρότοπους Διεθνούς Σημασίας, τις λιμνοθάλασσες Αμβρακικού και τις λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου, συμπληρώνουν το Δέλτα του Καλαμά, απέναντι από τη Κέρκυρα, το Διβάρι της Πύλου στην ΝΔ Πελοπόννησο και αρκετοί ακόμη μικρότεροι. Συνολικά, διαμορφώνουν ένα συνεχές και φιλόξενο δίκτυο για τα πουλιά που ακολουθούν τα δυτικά παράλια της Ελλάδας.

© Παναγιώτης ΛΑΤΣΟΥΔΗΣ-2007

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν το γράμμα R («Υγρότοπος Ramsar») και το γράμμα Ν («Natura 2000») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκεται το δάσος της Στροφυλιάς και η Λιμνοθάλασσα Κοτύχι. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή τον Χελμό).

Εδώ, στο ήπιο κλίμα της δυτικής Ελλάδας που προφυλάσσεται από τους παγερούς ΒΑ ανέμους που φθάνουν μέσω του Βοσπόρου από τις παγερές περιοχές της Ασίας, ο Δενδροφυλλοσκόπος θα περάσει το μεγαλύτερο μέρος του χειμώνα του.

Κάποια μέρα, μια ακατανίκητη επιθυμία για περιπλάνηση θα τον φέρει νοτιότερα έως τον Ταΰγετο και τον Πάρνωνα, τα δύο μεγάλα βουνά στο νότιο μέρος της Πελοποννήσου που έχουν κηρυχθεί Εθνικά Πάρκα. Ο κύριος όγκος του Ταΰγετου βρίσκεται περίπου στη βάση του μεσαίου «ποδιού» της Πελοποννήσου, ενώ ο Πάρνωνας στη βάση περίπου του ανατολικότερου «ποδιού».

Στον Ταΰγετο θα περάσει κάποιες μέρες στο νοτιότερο δάσος Μαύρης Πεύκης στην Ευρώπη. Λίγο πριν αναχωρήσει για τον βορρά θα περιπλανηθεί στα μοναδικά στην Ευρώπη δάση Δενδρόκεδρου που υπάρχουν στον Πάρνωνα. Η κύρια κατανομή αυτού του δέντρου βρίσκεται στη Μέση Ανατολή, γύρω από τη Συρία.
(Σημ.: ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν τα γράμματα ΕΠ («Εθνικό Πάρκο») και το γράμμα Ν («Natura 2000») στη θέση όπου γνωρίζουν ή κατάλαβαν από την περιγραφή, ότι βρίσκονται ο Ταΰγετος και ο Πάρνωνας. Ταυτόχρονα ζητήστε τους να ενώσουν με γραμμή το Κοτύχι με τα δύο βουνά).

Ο χειμώνας πέρασε όμως και επειδή ο Δενδροφυλλοσκόπος είναι ένας βορειοευρωπαίος, δεν θα παραμείνει εδώ παρόλο που ορισμένοι άλλοι δενδροφυλλοσκόποι θα φωλιάσουν σε δάση της Ελλάδας. Αυτός θα συνεχίσει για τη Ρωσία όπου γεννήθηκε. Αν όλα πάνε καλά, του χρόνου θα είναι πάλι εδώ!

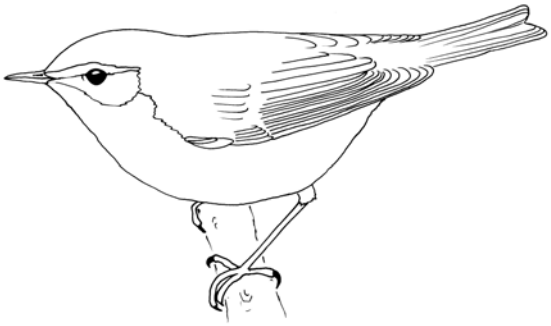

© Παναγιώτης ΛΑΤΣΟΥΔΗΣ-2007